

11. SINIF TARİH DERS NOTLARI

OSMANLI DEVLETİ'NİN DURAKLAMA DÖNEMİ (1579-1699) 17. yüzyıl

ACIKLAMA: Osmanlı Devleti'nin "Duraklama Dönemi", 1579 yılında Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümüyle başlar, 1699'da imzalanan ve Osmanlı Devleti'nin tarihte ilk kez toprak kaybettiği antlaşma olan KARLOFÇA ANTLAŞMASI'na kadar devam eden dönemdir.

ACIKLAMA : Duraklama döneminde 61 sadrazam görev yapmıştır.

DURAKLAMANIN NEDENLERİ

A- İÇ NEDENLER

1. Devlet idaresinin bozulması
2. Askeri teşkilatın bozulması
3. İlimiyenin (eğitimin) bozulması
4. Maliyenin (Ekonomi) bozulması
5. Toplum yapısının bozulması
6. Coğrafi keşifler sonucu Osmanlı ticaret gelirlerinin azalması
7. Avrupa'daki altının çoğalmasıyla Akçenin değer kaybetmesi

B- DIŞ NEDENLER

1. Devletin doğal sınırlarına ulaşması (Doğuda İran, Kuzeyde Rusya, Batıda Avusturya)
2. Avrupa da merkezi krallıkların kurulması (Topun kullanılması, Feodalitenin çözülmesi)
3. Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketleri sonucu bilim ve tekniğin gelişmesi
4. Avrupa'nın coğrafi keşiflerle zenginleşmesi (Altın ve gümüş Avrupa'yı zenginleştirdi)

A- İÇ NEDENLER

1. DEVLET İDARESİNİN BOZULMASI (Merkez yönetiminin bozulması)

- a) Kanuni'den sonra gelen Osmanlı padişahları devlet yönetiminden uzaklaşmışlardı, seferlere katılmıyorlardı. Böylelikle sadrazamlar padişah adına devleti yönetmeye başladılar. Sokulu Mehmet Paşanın yeteneği ve Köprülü Sülalesinin başarıları padişahları gölgede bırakmıştı
- b) Kanunlara uyulmamış, saray kadınları, ocak ağaları ve ulema devlet işlerine karışınca devlet yönetimi bozulmuştu.
- c) Duraklama Dönemi'nde IV. Murat'ın annesi Kösem Sultan ile, IV. Mehmet'in annesi Turhan Sultan yönetimde oldukça etkili oldular.
- d) III. Mehmet, son kez sancağa çıkan Osmanlı padişahıdır. I. Ahmet, sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk padişahıdır. III. Mehmet'ten sonra şehzadelerin "**SANCAĞA ÇIKMA**" usulü kaldırılınca,

şehzadeler devlet yönetiminde tecrübe kazanmaktan yoksun kaldılar. (Şehzadeler sarayda **KAFES HAYATI** yaşadılar.)

- e) Osmanlı Veraset sisteminin etkisi
- f) Duraklama döneminde toplam 61 sadrazam görev yapmıştır.Bunun sebebi,devlet yönetimine paralel olarak sadrazamların rüşvet ve iltimas yoluyla göreve gelmeleridir.

Osmanlı Veraset Sistemindeki Değişmeler (Veraset-padişahların tahta çıkması sistemi)

1. Osman ve Orhan Beyler zamanında ülke hükümdar ailesinin ortak malı idi.
2. I.Murat'tan itibaren ülke sadece padişah ve oğullarının sayıldı.
3. Fatih Sultan Mehmet en güçlü olanın tahta geçme anlayışını getirdi. (*Kardeş katliyle amaç ülkenin birliğini sağlayarak bölünmesini önlemek ve en güçlü olanın başa geçmesi sağlamaktı.*)
4. I. Ahmet(Duraklama Devri) döneminde yapılan değişiklikle Osmanlı Hanedanı içinde en yaşlı ve akıllı olanın (**EKBER ve ERŞED**) padişah olması esası benimsendi.Bu yüzden **I.**

NOT: Ahmet, sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk Osmanlı padişahıdır.

2.ASKERİ TEŞKİLATIN (SEYFİYENİN) BOZULMASI

- a) Tımarların (Dirlik topraklar) dağıtımındaki adaletsizlik Tımarlı ordusunun bozulmasına,Tımarlı sipahilerin sayısının azalmasına, buna karşılık devletin daha fazla maaşlı asker(kapıkulu) almasına sebep oldu.

ACIKLAMA: Bu durum sadece ordunun bozulmasına değil, ekonomik, sosyal ve idari alanda bir çok problemin doğmasına sebep olmuştur. III. Murat'tan itibaren Kanun-u Kadim'e aykırı olarak yeniçeri ocağına asker alınmaya başlanmış, maaşlı askerlerin artması devletin ulufe ve cülus bahşişlerini ödemedeki sıkıntı çekmesine ve kapıkulu ocaklarının bozulmasına yol açmıştır.

Yeniçeri Ocağı'na usulsüz asker kaydeden (Kanun-u Kadim'e aykırılık) ilk padişah III.Murat'tır.

ACIKLAMA: Yeniçeri teşkilatında "**OCAK DEVLET İÇİNDİR**" ilkesi yerini "**DEVLET OCAK İÇİNDİR**" ilkesine bırakmaya başlamıştır.

- b) Donanmanın başına denizcilikten anlamayan kişiler getirilmiş, donanma daha 16. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ihmal edilmeye başlanmıştır.

3.İLMİYE (EĞİTİM) SINIFINDAKİ BOZULMALAR

- a) İlmîye sınıfının bozulması, bu sınıfın denetimindeki adalet, eğitim ve belediye işlerinin de bozulmasına yol açmıştır. Kadılar rüşvetsiz iş yapmamaya başlamıştır.
- b) Medreselerde okutulan pozitif bilimlerin ihmal edilmesi bilim ve teknik alanında Avrupa'nın gerisinde kalınmasına sebep olmuştur.

- c) Rüşvet verenlerin, çocuk yaştaki kimselerin (beşik uleması) müderris olarak(profesör) atanması medreselerde verilen eğitimin kalitesinin düşmesine neden olmuştur.

ACIKLAMA: 17.Yüzyıl bilgini KATİP ÇELEBİ medreselerdeki bu durumu eserlerinde acı bir dille anlatmaktadır.

4. MALİYENİN (EKONOMİNİN) BOZULMASI

- a) Osmanlı Devleti'nin en önemli gelir ve giderleri orduyla ilgiliydi. (*Savaş ganimetleri, bağlı devletlerden alınan vergiler, ordu ve donanmanın maaş ve masrafları*) Ordu ve donanmanın bozulması savaşların kaybedilmesine, ganimet elde edilmemesine, ordunun masraflarının daha da artmasına, bağlı devletlerin vergilerini vermemesine neden oldu. **Kısaca gelirler azalırken giderler arttı.**

- b) Ulufe ve Cülus bahşisinin artması.

Ulufe: Yeniçerilere ve diğer kapıkulu askerlerine 3 ayda bir verilen maaştır.

ACIKLAMA: Kapıkulu askerinin artması hazineden ödenen ulufe miktarının da artmasına sebep olmuştur.

Cülus: Tahta çıkmak demektir. Padişahlar tahta geçtiklerinde kapıkulu askerlerine Cülus bahşisi dağıtırlardı. **İlk önce Yıldırım Bayezid döneminde dağıtılan cülus bahşisini son olarak III. Mustafa dağıtmış, I. Abdülhamid döneminde ise kaldırılmıştır.**

ACIKLAMA: Duraklama ve gerileme dönemlerinde sık sık padişah değişikliği Cülus bahşisinin de sık sık dağıtılmasına sebep olmuş, bu durum ise ekonominin bozulmasında önemli bir etken olmuştur.

- c) Yeni ticaret yollarının bulunması(Ümit Burnu) ve kapitülasyonlar ticaret ve gümrük gelirlerinin azalmasına sebep oldu.
- d) Avrupalıların Osmanlı piyasasına sürdükleri altın ve gümüş Osmanlı parasının değer kaybına neden oldu.

5. TOPLUM YAPISINDAKİ BOZULMALAR

- a) Nüfusun artışı ile işsiz ve topraksız insanların ortaya çıkmıştır.
- b) Yönetim, ekonomi adaletteki bozulmalar Anadolu, Rumeli ve diğer eyaletlerde iç isyanların çıkmasına neden olmuştur.
- c) Osmanlı toplumunun değişik din, mezhep ve uluslardan oluşması nedeniyle bu unsurlar merkezi otoritenin bozulmasıyla dağılma eğilimi içine girmişlerdir.

DURAKLAMA DEVRİ (17.YÜZYIL) (1579-1699) OLAYLARI

- **III. Murat** (1574-1595)
- **III. Mehmet** (1595-1603)
- **I. Mustafa** (1617-1618/1622-1623)
- **I. Ahmet** (1603-1617)
- **II. Osman (Genç)** (1618-1622)
- **IV. Murat** (1623-1640)

- **Sultan İbrahim (1640-1648)**
- **IV. Mehmet (1648-1687)**
- **II. Süleyman (1687-1691)**
- **II. Ahmet (1691-1695)**
- **II. Mustafa (1695-1703)**

Köprülüler Devri (1656-1683): Padişah IV. Mehmet zamanında sırasıyla Köprülü Mehmet Paşa, Fazıl Ahmet Paşa, Fazıl Mustafa Paşa ve Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrazam olmuştur.

- **III. Murat (1574-1595):** Duraklama döneminin ilk Osmanlı padişahıdır.
- **III. Mehmet (1595-1603):** Eğri fatihi olarak bilinir. Sancak Sistemi ile yetişen son Osmanlı padişahıdır.
- **I. Mustafa (1617-1618/1622-1623):** Duraklama döneminde iki defa tahta çıkan Osmanlı padişahıdır.
- **I. Ahmet (1603-1617):** Ekber ve Erşad Sistemini getiren Osmanlı padişahıdır.
- **II. Osman (Genç) (1618-1622):** yeniçeriler tarafında öldürülen ilk Osmanlı padişahıdır.
- **IV. Murat (1623-1640):** Bağdat Fatihi olarak bilinir.
- **Sultan İbrahim (1640-1648):** Samur dönemi olarak bilinen dönemin padişahıdır.
- **IV. Mehmet (1648-1687):** Avcı Mehmet olarak da bilinir. 7 yaşında en genç yaşta tahta çıkan Osmanlı padişahıdır.

DURAKLAMA DÖNEMİ İRAN, AVUSTURYA, LEHİSTAN, VENEDİK VE RUSYA İLİŞKİLERİ

ÖN BİLGİ: Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde (17.yüzyıl) devletlerarası ilişkilerini şu şekilde şifrelemek mümkündür. **(V-A-R-İ-L)** Venedik Avusturya Rusya İran Lehistan

OSMANLI-İRAN İLİŞKİLERİ

HATIRLATMA: İlk Osmanlı-İran antlaşması AMASYA ANTLAŞMASI olup, 1555 yılında Kanuni Sultan Süleyman zamanında imzalanmıştı. Ancak bu anlaşma çok uzun sürmedi.

Osmanlı Devleti-İran arasında Duraklama Döneminde imzalanan antlaşmalar şunlardır;

- **1590 Ferhat Paşa Antlaşması:** (III. Murat dönemi) Osmanlı Devleti doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır.
- **1611 Nasuh Paşa Antlaşması:** (I. Ahmet dönemi)
- **1618 Serav Antlaşması:** (II. Osman dönemi)
- **1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması:** (IV. Murat dönemi) Osmanlı Devleti-İran arasındaki sınır günümüzdeki şekliyle çizilmiştir (Zağros Dağları)

1) 1577-1590 OSMANLI İRAN SAVAŞI (III. Murat Dönemi)

Sebebi: Şah II. İsmail'in Amasya Antlaşmasını bozarak, Anadolu halkını Osmanlılara karşı kışkırtması

Savaş : 1577'den 1589'a kadar süren savaş çeşitli aşamalarla gerçekleşti. MEŞALE SAVAŞI'nı da Osmanlılar kazandı. Ardından yapılan bir seferde Osmanlı ordusu Azerbaycan ve İran'a girdi.

Şah II. İsmail'in yerine geçen Şah Abbas barış istedi.

Sonucu: **FERHAT PAŞA ANTLAŞMASI** imzalandı. (1590)

Maddeleri: 1- Tebriz, Karabağ, Tiflis ve Nihavent Osmanlılarda kaldı.

2- Osmanlı Devleti sınırlarını doğuda Hazar Denizi'ne kadar genişletti.

NOT: *Bu antlaşma, Osmanlı Devletinin doğuda en geniş sınırlara ulaştığı antlaşmadır.*

2) 1603-1611 İRAN SAVAŞI (I. Ahmet Dönemi)

Sebebi: Osmanlı Devletinin Celali isyanları ile uğraşmasından ve Avusturya ile savaşmasından faydalanan İran'ın saldırıya geçerek daha önce kaybettiği yerleri ele geçirmesi.

Sonucu: **NASUH PAŞA ANTLAŞMASI** imzalandı. (1611)

Maddeleri:

1- Osmanlı Devleti Ferhat Paşa Antlaşması ile aldığı yerleri geri verecekti.

2- Buna karşı İran Osmanlıya her yıl 200 yük ipek vermeyi kabul etti.

3) 1617-1618 İRAN SAVAŞI (I. Ahmet + I. Mustafa + II. Osman Dönemleri)

Sebebi: İran'ın vaat ettiği ipeği göndermemesi ve Osmanlı elçisini tutuklaması

Savaş : Osmanlı ordusu pusuya düştü.

Sonucu: **SERAV ANTLAŞMASI** imzalandı (26 Eylül 1618)

Maddeleri:

1- İran'ın vergisi 100 yük kumaşa indirildi.

2-Sınırlar Nasuh Paşa Antlaşmasına göre belirlendi.

4) 1629-1639 İRAN SAVAŞLARI (IV. Murat Dönemi)

Sebebi: Safevilerin Bağdat'ı ele geçirmeleri.

Sonucu: Hüsrev Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Bağdat'ı kuşattı, fakat alamadı.

REVAN SEFERİ (1635): *IV. Murat'ın ilk seferidir.*

Sebebi: İran'ın Osmanlı topraklarına saldırması ve IV. Murat'ın Anadolu'yu eşkıyalardan temizlemek istemesi.

Sonucu: Revan alındı.

BAĞDAT SEFERİ (1638)

Sebebi: İran'ın Revan'ı geri alması

Sefer : Sefer sırasında Anadolu'daki asiler ve eşkıyalar temizlendi. Bağdat alındı (1638)

Sonucu: **KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI** imzalandı (17 Mayıs 1639)

Maddeleri:

1-Bağdat ve Musul Osmanlılara kaldı.

2-Türk-İran sınırı bugünkü şekliyle çizildi

NOT: İran ile 150 yıllık savaşı sona erdiren bu Antlaşma bugünkü TÜRK-İRAN sınırını çizmiştir.

Not: Bağdat FATİHİ IV. Murat'tır.

OSMANLI-VENEDİK İLİŞKİLERİ

17. yüzyılda Ege adalarının büyük bir kısmı Osmanlı hakimiyetindeydi. Fakat Girit hala Venediklilerin elindeydi. Sultan İbrahim'in padişahlığı döneminde 1645 yılında adayı kuşatan Osmanlılar ile Venedik donanması arasında çetin savaşlar yaşandı. IV. Mehmet Döneminde sadrazam olan Köprülü Fazıl Ahmet Paşa 1699'da 25 yıl alınamayan **Girit**'in Kandiye Kalesi'ni almış ve Venedikliler barış istemek zorunda kalmıştır. İki devlet arasında 1669'da **KANDİYE ANTLAŞMASI** imzalandı.

OSMANLI-LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

Lehistan (Polonya),Sokullu Mehmet Paşa zamanında Osmanlı himayesine alınmıştı. 1587'de Osmanlı himayesinden çıkan Lehistan Erdel, Eflak ve Boğdan'ın iç işlerine karışınca II.Osman bu ülke üzerine sefer düzenledi.Ancak bu sefer, Yeniçerilerin itaatsizliği yüzünden başarısız oldu. Sonunda; Lehistan ile **HOTİN ANTLAŞMASI** imzalandı (**6 Ekim 1621**).Bu antlaşmaya göre;

1- Hotin Kalesi Osmanlılarda kaldı,

2-Lehistan eskiden olduğu gibi Kırım hanlığına vergi verecekti.

NOT : *1621 Hotin Antlaşması,Osmanlı Devleti ile Lehistan arasında imzalanan ilk resmi antlaşmadır.*

IV.Mehmet'in Leh seferi: Lehistan'ın Osmanlı'ya bağlı Kazaklara saldırması üzerine padişah IV.Mehmet ve Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Lehistan üzerine sefer düzenledi. Podolya arazisi fethedildi. **Sonuçta: BUCAŞ ANTLAŞMASI imzalandı (18 Ekim 1672).**

Maddeleri:

- 1- Podolya Osmanlılarda kaldı.(Osmanlı'nın batıda aldığı son topraktır.)
- 2- Ukrayna Kazaklara verildi.
- 3- Lehistan Kırım Hanlığına vergiye devam edecekti.

NOT: *Bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin Batı'da son toprak kazandığı antlaşmadır. Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti Batı'da EN GENİŞ sınırlarına ulaşmıştır. Aldığı son toprak PODOLYA'dır.*

OSMANLI-RUSYA İLİSKİLERİ

Cehrin Seferi: IV. Mehmet Döneminde Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Rusların Dinyeper Kazaklarının elindeki Ukrayna'ya saldırması üzere ÇEHRİN seferine çıkararak, Çehrin kalesini ele geçirdi.(1678)

NOT: Rusların isteği ile 8 Ocak 1681 yılında Ruslarla İLK barış antlaşması olan **BAHÇESARAY ANTLAŞMASI** imzalandı.

OSMANLI-AVUSTURYA İLİSKİLERİ (SAVAŞLAR - ANTLAŞMALAR)

HATIRLATMA: Kanuni Sultan Süleyman Macaristan ve Orta Avrupa hakimiyeti yüzünden Avusturya Kralı Ferdinand üzerine seferler düzenlemiş, 1529'da Viyana'yı kuşatmış, 1532'de Almanya seferini yapmış, **1533 yılında da Avusturya ile İSTANBUL ANTLAŞMASI'** nı imzalamıştı. **Bu antlaşmaya göre;** Avusturya kralı protokol bakımından Osmanlı sadrazamına (başbakanına) eşit olacak ve Avusturya elinde tuttuğu Macar topraklarına karşılık Osmanlı Devletine vergi verecekti.

Sonraki yıllarda Kanuni 1566 yılında ölümüne dek çeşitli defalar Avusturya üzerine gitmişti.

ACIKLAMA: *Duraklama döneminde Osmanlı Devleti'nin en çok savaştığı ülke Avusturya'dır.*

1593-1606 SAVASLARI (III. Murat, III. Mehmet ve I. Ahmet Dönemleri):

Nedeni: Avusturya'nın Osmanlı kuvvetlerine saldırması ve vergilerini ödemekten vazgeçmesi.

Savaşlar: III. Murat zamanında Osmanlı kuvvetleri SİSKA'da yenildi.

Savaş III. Murat'tan sonra yerine geçen **III. Mehmet** döneminde de devam etti. III. Mehmet bizzat ordunun başında sefere çıkarak EĞRİ KALESİ'ni aldı. Bu yüzden III. Mehmet'e "**Eğri Fatih**" unvanı verildi.

Haçova Meydan Savaşı'nda III. Mehmet Avusturya Ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı.

NOT: *1596 tarihli HAÇOVA MEYDAN SAVAŞI Osmanlı tarihinde zaferle sonuçlanan SON büyük meydan savaşıdır.*

1600 yılında Osmanlı Devleti KANİJE KALESİ'ni aldı. Kale komutanlığına bırakılan **TİRYAKİ HASAN PAŞA** kaleyi kuşatan Ferdinand'ı az bir kuvvetle yenilgiye uğrattı.

III. Mehmet'ten sonra padişah olan **I. Ahmet zamanında** da savaş devam etti. Osmanlılar **ESTERGON KALESİ'**ni aldı.

Avusturya'nın isteği üzerine **ZİTVATOROK ANTLAŞMASI** imzalandı.(1606) **Zitvatorok**

Antlaşması (1606)

- 1- Savaş sırasında alınan Eğri, Kanije ve Estergon kaleleri Osmanlılarda kalacak.
- 2- Avusturya artık Osmanlı'ya yıllık vergi vermeyecek, bir defaya mahsus savaş tazminatı verecek.
- 3- *Avusturya kralı protokol bakımından Osmanlı padişahına eşit sayılacak.*

NOT: *Kanuni Döneminde Avusturya ile imzalanan 1533 tarihli İstanbul Antlaşmasında Avusturya kralı Osmanlı sadrazamına denk sayılmıştı ve vergiye bağlanmıştı.1606 Zitvatorok Antlaşması Osmanlı Devletinin Orta Avrupa'daki üstünlüğünü kaybetmeye başladığını göstermektedir.*

1658-1664 SAVAŞLARI (IV. Mehmet Dönemi)

Nedeni : Erdel, Eflak ve Boğdan Beyliklerinin Avusturya'nın kıskırtmasıyla Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmeleri.

Sonuçlar: Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa isyanları bastırdı.Oğlu Köprülü Fazıl Ahmet Paşa 1661'de sadrazam olmuş ve Uyvar kalesini fethetmiştir.Avusturya'nın isteği üzerine **VASVAR ANTLAŞMASI** imzalandı.(1664) **Vasvar Antlaşması (1664)**

- 1- Uyvar kalesi Osmanlılarda kalacak
- 2- Erdel Osmanlı Devletine bağlı kalacak
- 3- *Osmanlı Devleti,Avusturya'dan son kez toprak ve savaş tazminatı almıştır.(Uyvar Kalesi)*

II.VİYANA KUŞATMASI (14 Temmuz-12 Eylül 1683)

Padişah : IV.Mehmet

Sadrazam : Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

Sebepleri

- 1- Avusturya'ya bağlı olan Macarların ayaklanarak Osmanlıdan yardım istemeleri,
- 2- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın şöhret kazanma isteği.

Kuşatma ve Savaş: Avusturya'nın yardım istemesi üzerine papanın teşvikiyle bir haçlı ittifakı kurulmaya çalışıldı. Lehistan Osmanlılara karşı Avusturya ile ittifak yaptı. Merzifonlu şehri kuşattı, fakat alamadı. Kuşatmanın uzun sürmesi düşmana vakit kazandırdı. Kırım Kuvvetleri Viyana'ya yardıma gelen Lehistan kuvvetlerini durdurmakta gereken gayreti göstermediler. Osmanlı Ordusu Avusturya ve Lehistan kuvvetleri arasında kalarak ağır bir yenilgiye uğradı. Dağılan kuvvetleriyle Belgrat'a çekilen Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, IV. Mehmet'in emriyle burada idam edildi.

Sonuçları:

- 1- Batıda Türklerin yenilebileceği ve Avrupa'dan atılabileceği düşüncesi doğdu.
- 2- Avrupa devletleri KUTSAL İTTİFAK adı verilen bir haçlı birliği oluşturdular.
- 3- Böylece Türklerin SAKARYA Savaşı'na kadar sürecek bir geri çekilme süreci başlamış oldu.

KUTSAL İTTİFAK DEVLETLERİ: Bunlar Malta, Lehistan, Venedik, Avusturya ve Rusya'dır.(şifresi : MALVAR) **SAVAŞ:** Kutsal ittifak Devletleri ile Osmanlı Devleti arasındaki savaşlar yaklaşık 16 yıl sürdü (1683-1699).

(Bu arada IV.Mehmet yeniçerilerin isyanıyla tahttan indirildi. Yerine sırasıyla II.Süleyman, II.Ahmet ve II.Mustafa padişah oldular.) Zor durumda kalan Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı. Karlofça antlaşması imzalandı.(1699)

KUTSAL İTTİFAK SAVAŞLARI:

- ❖ **Ciğerdelen Savaşı (7 Ekim 1683):** Ciğerdelen Savaşı, bölge halkının "Parkany", Osmanlıların "Ciğerdelen" dedikleri, II. Dünya Savaşı'ndan sonra bugün kullanılan ismiyle Macaristan'daki Sturovo'da Osmanlı ordusu ve Alman-Leh ordusu arasında yapılan ve iki parçadan oluşan savaştır. İlk çatışma Sobieski'nin saldırısıyla başlamış ve Osmanlılar bu saldırıyı püskürtmüştür. İki gün sonraki ikinci çatışmada ise ittifak güçleri genel saldırı gerçekleştirmiştir ve Osmanlılar yenilmiştir.
- ❖ **Salankamen Savaşı (19 Ağustos 1691) :** Osmanlı ile Avusturya arasında meydana gelen ve Kutsal İttifak Savaşları'nın bir parçası olan savaşıardan biri de bu savaş olup, Osmanlı bu savaşta yenilmiştir.Sadrazam Köprülü Fazıl Mustafa Paşa bu savaşta şehit düşmüştür.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (26 Ocak 1699)

V-A-R-O-L

(Venedik-Avusturya-Rusya-Osmanlı-Lehistan)

Padişah : II. Mustafa

Sadrazam : Amcazade Hüseyin Paşa

1697 ZENTA mağlubiyeti sonunda Sadrazam Amcazade Hüseyin Paşa ile Reis'ül-küttab (dış işleri bakanı) Rami Mehmed Efendi'nin girişimleriyle Karlofça kasabasında **Osmanlı Devleti** ile **Avusturya, Lehistan, Venedik** ve **Rusya** arasında yapılan anlaşmaya barış için aracı olan **İngiltere** ve **Hollanda** da katılmıştır. Osmanlı Devleti hasımlarının her biriyle ayrı ayrı anlaşma yapmıştır.

Karlofça Antlaşmasıyla:

- 1- **Avusturya'ya, Banat** ve Temeşvar hariç bütün Macaristan ve Erdel Beyliği
- 2- **Venedik'e**, Mora e Dalmaçya kıyıları
- 3- **Lehistan'a**, Podolya ve Ukrayna verildi.

NOT : Rusya ile ateşkes imzalandı, peşinden **1700 yılında İSTANBUL ANTLAŞMASI** imzalandı. **Buna antlaşmaya göre; Azak Kalesi** Rusya'ya verildi, Ruslar İstanbul'da elçi bulundurabileceklerdi. (Bu antlaşma 1711 tarihli Prut Antlaşması ile son bulmuştur.)

ACIKLAMA : Karlofça Antlaşması, Osmanlı Devleti'nde bir dönüm noktası olmuştur. Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin tarihte **toprak kaybettiği ilk antlaşmadır**. Asırlardır elde edilen en kıymetli torakları, Orta Avrupa toprakları kaybedilmiştir. Osmanlı **ilerlemesi artık durmuş ve mevcudu muhafaza endişesi** başlamıştır. 16 yıl devam eden Osmanlı-Avusturya, Venedik ve Lehistan savaşları ile 9 yıl devam eden Osmanlı-Rus savaşları sona ermiştir. Anlaşmayla ilk kez barış süresinin teminatı başka bir devletin **Avusturya'nın garantisine** bırakılmıştır. Osmanlı padişahları artık Avrupa

krallarına **sen** değil **siz** diye hitap edecektir. Türklerin,1683 II. Viyana bozgunuyla başlayan geri çekilişleri Kurtuluş Savaşı'nda 1921 Sakarya Zaferine kadar devam etmiştir.

Karlofça Antlaşması'nın Önemi

- 1- *1699 tarihli Karlofça Antlaşması Osmanlı Devleti'nin toprak kaybettiği ilk antlaşmadır.*
- 2- *Karlofça Antlaşması,Osmanlı topraklarının paylaşıldığı ilk uluslar arası antlaşmadır.*
- 3- *Bu antlaşma ile Osmanlı'nın Orta Avrupa'daki egemenliği sona ermiştir.*
- 4- *Osmanlı Devleti "Gerileme dönemi"ne girmiştir.*
- 5- Ayrıca İstanbul antlaşmasında Rusların Azak kalesini almaları onların Karadeniz'e inmelerini sağlamıştır.

DURAKLAMA DEVRİNDE İÇ İSYANLAR

17. yüzyılda uzayıp giden Avusturya ve İran ile savaşlar devleti uğraştırıyordu. Osmanlı Devleti'ni uğraştıran bir başka konu da iç isyanlardı.

- 1) İstanbul (Merkez) İsyancıları
- 2) Taşra İsyancıları
 - a) Celali İsyancıları
 - b) Eyalet İsyancıları

3. Suhte İsyancıları

- 1) **İSTANBUL (MERKEZ) İSYANLARI:** Bu isyanlar İstanbul'daki Kapıkulu Ocakları (özellikleri yeniçeri ve sipahiler) tarafından çıkarılan isyanlardır. Bu ayaklanmalara zaman zaman halk ve ulema sınıfı da katılmıştır.

Sebepleri:

- 1- Devşirme sisteminin bozulması
- 2- Devlet yönetiminin bozulması (iktidara gelmek isteyen vezirler, saray entrikaları)
- 3- Ulufe ve cülusların zamanında verilmemesi veya ayarı bozuk parayla verilmesi.

NOT: Askeri isyanların başlangıcı Fatih dönemine kadar gider. Duraklama dönemindeki isyanların en önemlileri III.Murat, II.Osman, IV.Murat ve IV.Mehmet zamanlarında çıkanlardır.

III. Murat Döneminde (1574-1595); ulufelerin ayarı bozuk para ile ödenmesi üzerine yeniçeriler ayaklanarak, isteklerine kavuşmuşlardır.

II.Osman(Geç Osman)Döneminde (1618-1622); yeniçeriler II.Osman'ın Yeniçeri Ocağını kaldırmak istediğini anlayarak

ayaklanmışlar ve Padişahı tahttan indirerek Yedikule zindanlarında boğarak öldürmüşlerdir (18 Mayıs 1622). II. Osman'ın öldürülmesi olayına **HÂİLE-İ OSMANİYE** adı verilir.

NOT: II. Osman bir isyan sonucu öldürülen ilk padişahtır. Bu olay Yeniçerilerin devlet içindeki gücünü artırmıştır.

IV.Murat Döneminde (1623-1640); İki kez saraya yürüten Yeniçeriler padişahın gözü önünde sadrazamı öldürdüler.

IV.Mehmet Döneminde (1648-1687); Haremağaları ve saray kadınlarının devlet işlerine karışmasına kızan sipahiler ayaklandı.

Padişahın 30 kadar devlet adamını istedikleri kabul edildi. Bu kişilerin cesetleri Sultan Ahmet Meydanında Çınara asıldı. Bu yüzden bu olaya **VAKA-İ VAKVAKIYYE (Çınar Vakası)** denir (4-8 Mart 1656). IV. Mehmet Yeniçeriler tarafından çıkarılan ve **Abaza Siyavuş Paşa ayaklanması** (8 Kasım 1687) olarak bilinen olay sonucu tahttan indirilmiştir.

2) TASRA İSYANLARI: İstanbul dışında meydana gelen isyanlardır.

A) **CELALİ İSYANLARI:** Anadolu'da meydana gelen isyan ve karışıklıklara "Celali İsyanları" denilmiştir.

Celali kelimesi Yavuz döneminde Yozgat ve çevresinde ayaklanan "Bozoklu Celal" adından gelir.

Başlıca Celali İsyanları: Karayazıcı, Canbolatoğlu, Kalenderoğlu, Katırcıoğlu, Abaza Mehmet Paşa, Tavail Ahmet, Gürcü Nebi, Deli Hasan isyanlarıdır.

Celali İsyanlarının Sebepleri

- 1- Devlet yönetiminin bozulması
- 2- Ekonominin bozulması ve vergilerin artması
- 3- Taşrada bulunan yöneticilerin, kadıların ve askerlerin halka olumsuz davranışları
- 4- Özellikle beylerbeyi ve sancak beylerinin devşirme kökenli olması nedeniyle Türk halkıyla gereken duygusal bağları kuramamaları.

Celali İsyanlarının Sonuçları

- 1- Bu isyanlar bazen taviz verilerek, bazen de şiddet kullanılarak bastırılmışlardır.
- 2- Ancak isyanlar sonucu Anadolu'da dirlik ve düzen bozulmuş, ekonomik hayat felce uğramıştır.

B) **EYALET İSYANLARI:** Yemen, Bağdat, Kırım, Eflak, Boğdan ve Erdel'de meydana gelen isyanlardır. **Eyalet İsyanlarının Sebepleri:**

- 1- Devlet otoritesinin zayıflamasıyla eyaletlerdeki yerel yöneticilerin devletten ayrılma istekleri,
- 2- Yöneticilerin olumsuz tutum ve davranışlarına halkın tepki göstermesi

DURAKLAMA DEVRİ (17.YÜZYIL) ISLAHAT HAREKETLERİ

Osmanlı Devlet Adamlarının Islahat Yapmak İstemelerinin Nedenleri:

Osmanlı Devletinin savaşlarda eskisi gibi etkili olamaması, devlet otoritesinin zayıflaması sonucu, sık sık isyanların baş göstermesi, ekonomik durumun bozulması gibi nedenlerle Osmanlı devlet adamları ıslahat yapma gereği duydular.

❖ ISLAHAT YAPAN PADİŞAHLAR

I. Ahmet (1603-1617) : Osmanlı hanedanı içinde en yaşlı ve en akıllı olanın padişah olması esası olan **EKBER VE ERŞAD KANUNU** çıkarıldı.Taht kavgaları önlenmek ve kardeşlerin birbirilerini katletmeleri engellenmek istenmiştir.

II. Osman (Genç Osman) (1618-1622)

- 1- Ulema sınıfının yetkisini azaltarak, padişahın zamana göre yasaları koyabilme gücünü artırmak istedi.Bunların siyasetle uğraşmalarını ve devleti zayıflatmalarını önlemek istedi.
- 2- Yeniçeri Ocağını kaldırarak yerine Anadolu ve Suriye'deki Türklerden oluşan "milli bir ordu" kurmak ve yönetimi devşirmelerin etkisinden kurtarmak için başkenti tamamen Türk olan Anadolu'da bir şehre taşımayı düşündü.Saray dışından evlilik yaparak Osmanlı Sarayı'nı halka açmış olup,bu durum sosyal alanda bir ilk olarak kabul edilmektedir.

NOT : II.Osman (Genç Osman),niyetlerini fark eden yeniçeriler tarafından tahttan indirilerek 18 Mayıs 1622'de öldürüldü.II.Osman'ın tahttan indirilip I.Mustafa'nın ikinci kez tahta çıkarılması olayına Osmanlı tarihinde **HAİLE-İ OSMANİYE** denir.(18-20 Mayıs 1622)

IV. Murat (1623-1640)

11 yaşındayken tahta geçti. İktidarının ilk yıllarında yönetim saray kadınlarının ve **Valide Kösem Sultan**'ın elindeydi. 22 yaşına geldiğinde otoritesini sağlayabildi.

IV. Murat'ın yaptığı ıslahatlar şunlardır:

- 1- Yeniçerileri itaat altına aldı.
- 2- İsyanlar ve isyancılarla şiddetle mücadele etti.
- 3- İçki, tütün, meyhane ve gece sokağa çıkma yasağı uygulayarak asayişini sağladı.
- 4- Harcamaları kısıtlayarak, maliyeyi düzeltmeye çalıştı.
- 5- Devlet adamlarından,neler yapılması gerektiğini bildiren raporlar vermelerini istedi.

NOT: Bu konuda **KOÇI BEY** sunduğu raporunda (**Koçibey Risalesi**) devletin gerileme nedenlerini ve bunların çözüm yollarını göstermiştir.

❖ ISLAHAT YAPAN SADRAZAMLAR

Kuyucu Murat Paşa : I. Ahmet dönemi Sadrazamıdır. İsyanları şiddet ve baskı kullanarak bastırmıştır.

Tarhuncu Ahmet Paşa: IV.Mehmet Dönemi sadrazamıdır.Osmanlı Tarihi'nde ilk mali bütçeyi hazırlamıştır.

Köprülüler Devri : IV.Mehmet Devrinde Köprülüler soyundan;

- 1- Köprülü Mehmet Paşa,
- 2- Fazıl Ahmet Paşa-1664 Vasvar Antlaşması bunun döneminde imzalandı.
- 3- Fazıl Mustafa Paşa =İstanbul'da **Baruthane-i Âmire** bu dönemde kuruldu.
- 4- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrazam olmuşlardır.

***Köprülü soyundan sadrazam olan ilk kişi Köprülü Mehmet Paşa'dır.** Köprülü Mehmet Paşa kendisinden önceki sadrazamların sonlarını çok iyi bildiği için padişaha **bazı şartlar ileri** aşağıdaki koşullarla sadrazam olmayı kabul etmiştir:

- a) Saray devlet işlerine karışmayacak
- b) Devlet memurluklarına istediği kişileri atayabilecek.
- c) Kendisi hakkında bir şikayet olursa, savunması alınmadan görevden alınmayacak.

NOT: Köprülü Mehmet Paşa'nın amacı istediklerini yapabileceği bir ortam hazırlamaktır.

Köprülü Mehmet Paşa ŞARTLI sadrazam olan İLK kişidir. Köprülüler ordu ve maliyeyi düzeltmeye çalışmışlardır.

ACIKLAMA: Duraklama döneminde ıslahat yapan sadrazamlardan biri de **AMCAZADE HÜSEYİN PAŞA** (1691-1702)'dir. Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları bu dönemde imzalanmıştır. **İlk deniz kanunnamesi** de bu dönemde hazırlanmıştır. İsteği sonucunda **NAİMA TARİHİ** yazılmıştır.

DURAKLAMA DEVRİ (17.YÜZYIL) ISLAHATLARININ GENEL KARAKTERİ VE SONUÇLARI

- 1- Bu yüzyılda isyanlar şiddet ve baskı ile önlenmeye çalışıldı.
- 2- Devlet yapısında KÖKLÜ değişimler yapılamadı. Yapılmak istenenler de çıkar çevreleri tarafından engellendi.
- 3- Geçici olarak iyi sonuçlar verse bile KALICI sonuçlar doğurmadı.
- 4- Ayrıca Avrupa Devletleri Osmanlı Devleti'nin toparlanmasına izin vermediler.

DURAKLAMA DÖNEMİ İLE İLGİLİ BİRKAC ÖNEMLİ NOT

- İLK kez III. Mehmet'ten sonra şehzadelerin "SANCAĞA ÇIKMA" usulü kaldırılmıştır.
- Osmanlı İmparatorluğu Avusturyaya karşı siyasal üstünlüğünü ve yaptırım gücünü İLK defa ZİTVATOROK ANTLAŞMASI ile kaybetti.(1606)
- Osmanlı Tarihinde yeniçeriler tarafından öldürülen İLK padişah GENÇ OSMAN (II.OSMAN) dır.
- Türkiye'de ilk baraj 1619 yılında Sultan II. Osman tarafından yaptırılan 10 metre yüksekliğindeki "Topuz Bendi"dir
- Osmanlılarda İLK malî bütçeyi TARHUNCU AHMET PAŞA yapmıştır.
- Yeniçerilerin,Sultan İbrahim'in tahtan indirilerek oğlu IV.Mehmet'in padişahlığa getirilmesine neden oldukları olaya "Hazarpare Olayı" denir. (8 ağustos 1648)
- Sultan IV.Murat'ın İLK seferi 1635 REVAN SEFERİ'dir.
- İLK Türk-İran sınırı KASR-I ŞİRİN antlaşması ile çizildi.(1639)
- Ruslarla İLK barış antlaşması(Bahçesaray-Çehrin Antlaşması) IV. Mehmet döneminde 1681'de imzalanmıştır.(Çehrin seferi) ➤ Osmanlı Devleti'nde Köprülü soyundan olup İLK KEZ ve ŞARTLI sadrazam olan kişi Köprülü Mehmet Paşa'dır. ➤ Osmanlılar İLK defa KARLOFÇA (1699) ve İSTANBUL(1700) antlaşmaları ile toprak kaybetti.

OSMANLI TARİHİ'NDEKİ İSTANBUL ANTLAŞMALARI

- 1533 İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması – Avusturya
- 1700 İstanbul Antlaşması – Rusya
- 1724 İstanbul Antlaşması – Rusya
- 1897 İstanbul Antlaşması – Yunanistan
- 1913 İstanbul Antlaşması – Bulgaristan
- 1914 İstanbul Antlaşması – Sırbistan

TARİHTE OSMALI-İRAN ANTLAŞMALARI

- 1555 Amasya Antlaşması (Kanuni)
- 1590 Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması (III.Murat)
- 1612 Nasuh Paşa (İstanbul) Antlaşması (I.Ahmet)
- 1618 Serav Antlaşması (II.Osman)
- 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması (IV.Murat)
- 1732 Ahmet Paşa Antlaşması (I.Mahmut)
- 1736 Nadir Şah Antlaşmaları (I.Mahmut) 1736 İstanbul Antlaşması
- 1746 Kerden Antlaşması (II.Kasr-ı Şirin de denilir.)

GERİLEME DEVRİ (1699-1792)

ACIKLAMA : Osmanlı Devleti'nin “**GERİLEME DEVRİ**”,1699 tarihli olan ve Osmanlı'nın tarihte ilk kez toprak kaybettiği antlaşma olan **KARLOFÇA ANTLAŞMASI** ile başlar,1792 tarihindeki Ruslarla imzalanan **YAŞ ANTLAŞMASI** ile Osmanlı Devleti'nin, Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etmesine kadar devam eder.

GERİLEME DÖNEMİ (18. YÜZYIL) PADİSAHLARI

- **II. Mustafa** (1695-1703) (IV. Mehmet'in oğlu) **Karlofça'yı imzalayan**
- **III. Ahmet** (1703-1730) (IV. Mehmet'in oğlu) **Lale Devri padişahı**
- **I. Mahmut** (1730-1754) (II. Mustafa'nın oğlu) **Kapitülasyonları sürekli hale getiren**
- **III. Osman** (1754-1757) (II. Mustafa'nın oğlu) **Nur-u Osmaniye Camii**
- **III. Mustafa** (1757-1774) (III. Ahmet'in oğlu) **Cülus bahşisini son dağıtan**
- **I. Abdülhamit** (1774-1789) (III. Ahmet'in oğlu) **Küçük Kaynarca'yı imzalayan**
- **III. Selim** (1789-1807) (III. Mustafa'nın oğlu) **Nizam-ı Cedit'i kuran**

GERİLEME DÖNEMİ'NİN (18. YÜZYIL) ÖZELLİKLERİ

- 1- **Osmanlı Devleti 18. yüzyıla ilk defa toprak kaybeden bir devlet olarak girdi** (1699-KARLOFÇA).Bu yüzden bu yüzyılın başlarında kaybettiği toprakları geri alma çabasına girdi.
- 2- Osmanlı Devleti 17. yüzyılda en çok **Avusturya** ile savaşmıştı. 18. yüzyılda ise en çok **Rusya** ile savaşacak.
- 3- Kanuni'den beri dostumuz olan Fransa 18. yüzyılın sonlarında (1798) Mısır'a saldırınca bu ülke ile ilişkilerimiz bozulacak.
- 4- Bu yüzyılda Osmanlı Devleti'nin toprak kaybı hızlanacak, Avrupa'nın bilim ve tekniği alınmaya çalışılsa da yeterli olmayacak, sonuçta Osmanlı Devleti Avrupa'nın üstünlüğünü kabul etmek zorunda kalacak (1718-Pasarofça Antlaşması ile).

II. MUSTAFA DÖNEMİ(1695-1703)

ACIKLAMA: *Sultan II. Mustafa (1695-1703) hem DURAKLAMA DÖNEMİ hem de GERİLEME DÖNEMİ padişahıdır.*

Edirne Olayı (1703): II. Mustafa, Karlofça Antlaşmasından sonra Edirne'ye çekilmişti. Devlet idaresi Şeyhülislam Feyzullah Efendinin elinde idi. Feyzullah Efendi'nin yakınlarını önemli makamlara getirmesi tepki çekmekteydi. Padişahın başkenti Edirne'ye nakledeceği söylentisi de yayılınca, İstanbul'da ayaklanan cebeciler, Edirne'ye gelip II. Mustafa'yı tahttan indirip yerine III. Ahmed'i Osmanlı tahtına çıkardılar

DÖNEMİN ÖNEMLİ OLAYLARI

OSMANLI-VENEDİK SAVAŞLARI

II. Ahmed döneminde kaybedilen ve beş aydan beri Venediklerin elinde bulunan **Sakız Adası**'na düzenlenen bir seferle Osmanlı donanması adayı tekrar ele geçirdi. (1695) Papalık ve Malta donanmalarının destek verdiği Venedik donanması Koyun adası civarında yenilgiye uğratıldı. Mora'da Venediklere karşı başarılar elde edildi. **Mezemorto Hüseyin Paşanın** bu başarılarda etkisi büyüktür.

OSMANLI-AVUSTURYA SAVAŞLARI

Sultan II. Mustafa,ilk Avusturya seferinde **Lippa** kalesini ve arkasında **Lugoş** ile **Şebeş** kalelerini ele geçirmiştir. Bu sırada fırsatı kaçırmayan Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı oluşturulan **kutsal ittifaka** (Avusturya, Lehistan, Rusya, Venedik) girdi ve Çar Petro Azak'ı aldı. II. Mustafa 1696 yılında ikinci Avusturya seferine çıktı. **Temeşvar**'ı kuşatan Avusturya ordusunu **Olaş Meydan Savaşı**'nda yenilgiye uğrattı. Ertesi yıl üçüncü Avusturya seferine çıkan Padişah **Zenta**'da Avusturya ordusuyla karşılaştı (1697). Yapılan savaş Osmanlı Ordusu kaybetti. 15.000'e yakın şehit verildi. Bu yenilgi sadece Osmanlı'yı değil tüm İslam dünyasını da hüzne boğmuştu. Bu yenilgi sonrası Karlofça Antlaşması imzalandı.

KARLOFÇA'DA KAYBEDİLEN YERLERİ KURTARMA CABALARI

1) PRUT SAVASI (1711)

Sadrazam : Baltacı Mehmet Paşa

Gelişmeler:

Ruslar (Çar Deli Petro) denizlere inme politikasının sonucu olarak Baltık Denizi kıyıları için İsveç ile savaşmış, Ruslara yenilen **İsveç kralı Demirbaş Şarl** Osmanlı Devletine sığınmıştı.

Sebepler:

- 1- İsveçlileri takip eden Rus kuvvetlerinin Osmanlı topraklarına girerek tahrip etmeleri,
- 2- Osmanlı Devleti'nin 1700 İstanbul Antlaşması'nda Ruslara verdiği Azak Kalesi'ni geri almak istemesi. 3- Rusya'nın Osmanlı Ortodokslarını ayaklanmaya teşvik etmesi.

Savaş: 1711 yılında Baltacı Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Rus ordusunu yendi.

Sonuç: **PRUT ANTLAŞMASI** imzalandı. (21 Temmuz 1711)

Maddeleri:

- 1- **Ruslar Azak Kalesini geri verecek ve İstanbul'da elçi bulunduramayacaklardı (1700 İstanbul Antlaşması'nın son bulması**
- 2- İsveç Kralı ülkesine rahatça geri dönebilecekti.
- 3-Ruslar Kırım ve Lehistan işlerine karışmayacaklardı.

2) OSMANLI-VENEDİK VE AVUSTURYA SAVAŞLARI (1715-1718)

Osmanlıların 1711'de Ruslardan Azak Kalesini geri almaları Karlofça'da kaybettiği diğer yerleri de geri almaları umudunu güçlendirdi. 1715'de Osmanlı Devleti Mora'yı Venediklilerden geri almak için savaşı başlattı.

Osmanlı Devleti'nin Venediklilere karşı başarılar kazanması üzerine sıranın kendisine geldiğini gören Avusturya'da savaşa girdi.(1716) Ancak Osmanlı Devleti Avusturya ile yaptığı **PETERVARADİN SAVAŞI**'nda aynı başarıyı Avusturya'ya karşı gösteremedi.

Sonuç : **PASAROFÇA ANTLAŞMASI** imzalandı (21 Temmuz 1718).

Maddeleri:

- 1- Mora Osmanlılarda kalacak.
- 2- Osmanlı Devleti Belgrat'ı ve Eflak'ın bir bölümünü Avusturya'ya verdi.

ACIKLAMA : Osmanlı Devleti,ilk kez bu antlaşma ile Avrupa'dan geri kaldığını anlamış ve yapacağı ıslahatlarda Avrupa'yı örnek almaya başlamıştır.

NOT: Osmanlı Devleti Pasarofça Antlaşmasından sonra Avrupa'daki olaylardan uzak kalarak bir barış siyaseti izledi. 1718-1730 yılları arasındaki bu döneme **LALE DEVRİ** denir.

LALE DEVRİ (1718-1730) VE ISLAHATLAR

Osmanlı Devleti'nde 21 Temmuz 1718 yılında Avusturya ile imzalanan Pasarofça Antlaşması'ndan 28 Eylül-2 Ekim 1730 yılındaki "Patrona Halil İsyanı"na kadar geçen döneme LALE DEVRİ denir.

Bu dönemin padişahı III. Ahmet, Sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır.

Lale Devrinin Özellikleri

Bu dönemde Avrupa ile savaş yaşanmamış, barış içinde yaşamak fikri ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti Avrupa'yı daha iyi tanıyabilmek için Paris, Londra gibi şehirlere elçiler göndermiştir.

Bu devirdeki diğer yenilikler ve ıslahatlar şunlardır:

- 1- Osmanlı'da **ilk matbaa** kuruldu. (Sait Efendi ve İbrahim Müteferrika tarafından 1727'de İstanbul'da kuruldu. Matbaada basılan ilk eser **Vankulu Lügati'dir.**)
- 2- Yeniçerilerden **bir itfaiye** bölüğü oluşturuldu.
- 3- Yalova'da kağıt, İstanbul'da kumaş ve çini fabrikaları kuruldu.
- 4- Yeni Kütüphaneler açıldı. Doğu ve batı eserleri tercüme edildi. **5- Çiçek aşısı** yaygınlık kazandı.
- 6- Lağımçı ve Humbaracı ocaklarında ıslahatlar yapıldı.
- 7- Mimarlık, resim ve minyatür sanatları gelişti.

Lale Devrinin Sona Ermesi: PATRONA HALİL İSYANI Halkın büyük bir kısmı zor durumdayken İstanbul'da bazı devlet büyüklerinin rahat bir yaşam sürdürmeleri, eğlenceye düşkünlükleri huzursuzluklara sebep oluyordu. Patrona Halil isimli bir yeniçeri bu durumdan memnun olmayanları yanına alarak isyan çıkardı (28 Eylül-2 Ekim 1730). İsyan sonucu Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ve yakınları öldürüldü. Padişah III. Ahmet tahttan indirildi, yerine yeğeni I. Mahmut getirildi.

I. MAHMUT DÖNEMİ (1730-1754)

SAVAŞLAR

1) 1736-1739 OSMANLI- AVUSTURYA+RUSYA SAVAŞLARI

Sebe: Rusya ve Avusturya'nın Osmanlı'ya karşı ittifak kurmaları ve Rusların Azak kalesini ele geçirmeleri.

Savaş: 1736'da Rusya ile başlayan savaşa Avusturya'da katıldı. Osmanlı Devleti iki devlete karşı da başarılar kazandı.

Sonuç: Her iki Devlet ile Osmanlı Devleti arasında **BELGRAT ANTLAŞMASI** imzalandı (1739) .

Maddeleri:

- 1- Osmanlı Devleti,1718 tarihli Pasarofça Antlaşması ile Avusturya'ya verdiği Kuzey Sırbistan, Belgrad, Banat ve Eflak'ın batısını bu antlaşma ile geri almıştır.
- 2- Ruslar Azak Kalesini yıkmayı ve Azak Denizinde savaş ve ticaret gemisi bulundurmamayı kabul etti.

NOTLAR : ✓ 1739 tarihli *Belgrad Antlaşması Osmanlı Devleti'nin imzaladığı*

SON KAZANÇLI ANTLAŞMA'dır.

- ✓ *1718 Pasarofça antlaşmasıyla kaybedilen yerlerin çoğu geri alınmıştır.*
- ✓ *Osmanlı hala dünyanın birinci devleti olduğunu ispat etmişti.*
- ✓ *Karadeniz yeniden Türk gölü haline gelmiştir.*
- ✓ *Ayrıca Rusya'ya karşı, İsveç'le Osmanlı Devleti ittifak yapmıştır.*
- ✓ Belgrat Antlaşmaları sırasında (Osmanlı X Avusturya-Rusya) Fransa, Osmanlıların lehine arabuluculuk yapmıştı. Bunun karşılığı

olarak ilk kez 1535'te Kanuni döneminde Fransızlara verilen, daha sonraki dönemlerde de genişletilen kapitülasyonlar 1740 yılında Sultan I. Mahmut tarafından **Fransa'ya verilen bu KAPİTÜLASYONLAR SÜREKLİ hale getirildi.**

2) OSMANLI-İRAN SAVAŞLARI

Bu dönemde İran ile savaşlar yeniden başladı. Sefere çıkan **Ahmed Paşa, KURUCAN SAVAŞI**'nda İran ordularını yendi. Tebriz ve Hemedan geri alındı. Şah II. Tahmasb barış istedi.

Ahmed Paşa Anlaşması (1732)

Doğu serdarı Ahmed Paşanın İran'la yaptığı bu anlaşmayla;

- Gence, Tiflis, Revan ve Dağıstan Osmanlı Devletinde
- Hemedan, Tebriz, Kirmanşah ve Luristan İran'da kalacaktı.

Şah II. Tahmasb'ın yaptığı bu anlaşma İran halkını memnun etmeyince Nadir Han durumdan istifade ile II. Tahmasb'ı tahttan indirdi ve daha Osmanlıların eline geçen yerleri geri aldı. Ahmed Paşa Anlaşması'nda belirtilen sınırlar esas alınarak **İstanbul Anlaşması (1732)** imzalandı. **Nadir Hanın şahlığı tanındı.** Böylece İran'da Safevi hanedanı sona ermiş ve yerine Afşar soyu geçmiştir. 1743 de Nadir Şah Irak'ı almak için harekete geçmiş ise de başarılı olamamıştır. **Kars kuşatmasında** da başarılı olamayan Nadir Şah İran'da çıkan karışıklıklar üzerine barış istemiş,bunun üzerine 1639 tarihli **Kasr-ı Şirin Antlaşması** ölçü alınarak 1746'da yeni bir anlaşma **KERDEN ANLAŞMASI** yapılmıştır. **Böylece Osmanlı İran savaşları sona ermiş ve günümüze kadar devam edecek olan barış dönemi başlamıştır.**

ISLAHATLAR

- 1- Humbaracı Ahmet Paşa, Topçu ve Humbaracı ocaklarında ıslahatlar yaptı.

2- Üsküdar'da 1734'te **KARA MÜHENDİSHANESİ** (Mühendishane-i Berri Hümayun) adlı bir subay okulu açıldı. *Bu okul Osmanlı Devleti'nde Avrupâî tarzda açılan ilk teknik okuldur.*

3- İlk defa Avrupalı yabancı askerî uzmanlardan yararlanıldı.

NOT : *Osmanlı Devleti'nde Avrupâî tarzda ilk askeri ıslahatlar Sultan I.Mahmud döneminde yapıldı.*

III. OSMAN DÖNEMİ (1754-1757)

- Saltanatı kısa süren III. Osman döneminde önemli bir olay olmamış, bu dönem savaşız geçmiştir. Daha önce yapılan barışlar sayesinde dönem huzur içinde geçmiştir.
- I. Mahmud döneminde başlayan ve bu dönemde tamamlanan ve kendi adını verdiği **Nuruosmaniye camii** meşhurdur

III. MUSTAFA DÖNEMİ (1757-1774)

1768-1774 OSMANLI-RUS SAVAŞI

Sebe: Rusların Lehistan içişlerine karışarak, kral seçimine müdahale etmeleri üzerine Lehistan halkı yeni krala isyan ederek karşı çıkmış, bunun üzerine Ruslar isyancı Lehlileri yenerek, Osmanlı topraklarına kadar kovaladılar. Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş açtı.(1768)

NOT: Lehistan'ın bağımsız kalması Osmanlı Devleti için çok önemliydi. Çünkü Lehistan Osmanlı Devleti ile Rusya arasında "**tampon devlet**" durumundaydı.

Savaş: Rus Ordusu Kırım'ı işgal etti, Eflak ve Boğdan'ı ele geçirdi. Baltık Denizinden Akdeniz'e geçen Rus donanması 1770 yılında ÇEŞME limanında Osmanlı Donanmasını yaktı.

Sonuç: Ruslarla "Küçük Kaynarca Antlaşması" imzalandı.(1774) (*savaş III. Mustafa dönemi-antlaşma ise I.Abdülhamid döneminde*)

ISLAHATLAR

III. Mustafa döneminde Lehistan meselesi yüzünden 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı yapıldı. Savaş Osmanlı Devleti için felaketle sonuçlandı. III. Mustafa kederinden öldü.(1774).

Islahatlar:

- 1- Islahatlar genel olarak Sadrazam Koca Ragıp Paşa ve Macar asıllı Baron Dö Tot tarafından yapıldı.
- 2- Baron Dö Tot,Sürat topçuları adlı bir birlik kurdu, topçu ve istihkam sınıflarını yetiştirdi.
- 3- 1773'te Kaptan-ı Derya Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından **Deniz Mühendishanesi** adlı okul açılmıştır..(*Mühendishane-i Bahri Hümayun*)
- 4- Maliyede düzenlemeler yapıldı.

5- İlk defa bu dönemde ESHAM adı verilen iç borçlanma sistemi uygulandı.

NOT: Osmanlı Devleti'nde padişahların tahta çıktıklarında kapıkulu askerlerine ve yeniçerilere dağıttıkları cülus bahşisini ilk uygulayan Yıldırım Bayezid, son kez dağıtan padişah III. MUSTAFA'dır. I. Abdülhamit döneminden itibaren cülus bahşi dağıtılmamıştır.

I. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ (1774-1789)

KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI (21 Temmuz 1774)

Maddeleri:

- 1- Kırım'a bağımsızlık verilecek, Kırım sadece dini bakımdan halifeye (padişah) bağlı kalacak.
- 2- Kılburun, Yenikale, Kerç ve Azak Kalesi Ruslara verilecek.
- 3- Eflak-Boğdan, Ege adaları ve Gürcistan Osmanlılarda kalacak.
- 4- İngiltere ve Fransa'ya verilen Kapitülasyonlar Rusya'ya da verilecek.
- 5- Ruslar Osmanlı hâkimiyetindeki Ortodoksların koruyucusu (hamisi) olacak.
- 6- Ruslar İstanbul'da daimi bir elçi bulundurabileceklerdi.

Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Önemi

- Kırım'ın bağımsız olmasıyla Osmanlı Devleti ilk kez halkı tamamen Türk ve Müslüman olan bir toprağını kaybetmiş oldu.
- Osmanlı Devleti, ilk kez bu antlaşmadan sonra **HALİFELİK** makamını kullanarak elden çıkan Kırım'ı, dini yönden Osmanlı Halifesine bağlı tutmaya çalışmıştır.
- Küçük Kaynarca'nın en önemli maddeleri Kırım'a bağımsızlık verilmesi ve Rusların, Osmanlıda yaşayan Ortodoksların hamisi sayılması **maddeleridir**.
- Kırım'a bağımsızlık verilmesiyle, Ruslar Kırım'ı ele geçirme konusunda önemli bir adım atmışlardır. Nitekim çok geçmeden, 1783 tarihinde Kırım'ı işgal ederek Rus topraklarına katmışlardır. Böylelikle Fatih döneminden beri devam eden Karadeniz'deki Türk egemenliği sona erecektir.
- Ruslar Osmanlı Ortodokslarının koruyucusu olmaları ile Osmanlı Devletinin iç işlerine sık sık karışacaklar, böylelikle Balkan milletleri üzerinde etkili olacaklardır.

AYNALIKAVAK TENKİHNÂMESİ (1779): Rus Çariçesi II. Katerina'nın, Kırım'ın başına kendi taraftarı olan Şahin Giray'ı seçtirmesi.

Taraflar: Osmanlı-Rusya

Önemi: Rusya, bu olayla Kırım meselesinde nüfuz kazanmış ve 1783'te de Kırım'ı işgal etmiştir.

a) 1787-1792 OSMANLI-RUSYA+AVUSTURYA SAVAŞLARI

Sebepler:

1- Osmanlı Devleti'nin Kırım'ın Ruslar tarafından işgalini unutamaması. (1783'de II. Katerina Kırım'ı işgal ederek Rusya'ya kattığını ilan etmiş, binlerce Türk'ü kılıçtan geçirmişti. Osmanlı Devleti bu olup bittiye ses çıkaramamıştı.)

2- Rusya ve Avusturya Osmanlı Devletinin Balkan topraklarını paylaşma konusunda anlaşılard. Anlaşmaya göre eğer İstanbul alınırsa "Bizans İmparatorluğu" yeniden kurulacaktı.

Savaş: Anlaşmayı haber alan Osmanlı Devleti zaten Kırım'ın acısını unutamadığından Rusya'ya savaş ilan etti. Avusturya'da savaşa katılınca Osmanlı Devleti her ikisine karşı savaşmak zorunda kaldı. I. Abdülhamid döneminde başlayan savaşlar, III. Selim döneminde de devam etmiştir.

I. Abdülhamid Dönemi Islahatları

- İstanbul'da bir istihkam okulu açıldı.
- Maliye'de ve askeri alanda ıslahatlara devam edildi.
- Ulufe alım-satımı ilk defa bu dönemde yasaklanmıştır.
- Cülus bahşışı kaldırılmıştır.

NOT: Osmanlı Devleti'nde padişahların tahta çıktıklarında kapıkulu askerlerine ve yeniçerilere dağıttıkları cülus bahşisini ilk dağıtan

YILDIRIM BAYEZİD, cülus bahşisini kanunlaştıran FATİH, son kez dağıtan padişah ise III. MUSTAFA'dır. I. Abdülhamit döneminden itibaren cülus bahşışı dağıtılmamıştır.

III. SELİM DÖNEMİ (1789-1807)

III.Selim (1789-1807) hem GERİLEME DÖNEMİ hem de DAĞILMA DÖNEMİ padişahıdır.

Dönemin Önemli Sivasi Olayları

III. Selim başa geçtiğinde Osmanlı Devletiyle Rusya + Avusturya arasında yukarıda da verildiği gibi savaş devam ediyordu.

(1787-1792).1789'da Fransız ihtilali çıktı. Bunun üzerine Avusturya 1791'de savaştan çekilerek Osmanlı Devleti ile Zıştovi Antlaşmasını imzaladı.

ZİŞTOVİ ANTLAŞMASI

(4 Ağustos 1791) Taraflar:

Osmanlı x Avusturya

Avusturya, Osmanlıları yendiği halde Fransız İhtilali sebebiyle Osmanlılar ile antlaşmaya yanaştı. Pasarofça Antlaşması ile aldığı yerleri geri verdi.

Not: 1791Zıştovi Antlaşmasıyla Avusturya savaştan önceki sınırlarına çekildi. Bundan sonra Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında ciddi bir savaş olmamış, hatta I. Dünya Savaşında Osmanlı Devletiyle birlikte savaşmıştır.

Not: Fransız İhtilalinin yaydığı "Milliyetçilik" akımından en çok etkilenen iki devlet Avusturya ve Osmanlı Devleti'dir.

Tek başına kalan Rusya da 1792'de YAŞ antlaşmasını imzaladı.

YAŞ ANTLAŞMASI (9 Ocak 1792) Taraflar: Osmanlı-Rusya

Önemi: Osmanlı Devleti, Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etti. Böylece Karadeniz Türk gölü olma özelliğini kesin olarak kaybetti.

Not : 1792 tarihli Yaş Antlaşması Osmanlı Devletinin Dağılma-Yıkılış Döneminin başlangıcı sayılır.

KARADENİZ İLE İLGİLİ TÜM GELİŞMELERİ HATIRLAYALIM

- ⇒ Karadeniz 1478'de Kırım'ın fethi ile Fatih Sultan Mehmet zamanında Türk gölü haline geldi.
- ⇒ Karadeniz'in bütün kıyılarının fethi II. Bâyezid zamanında 1484'te Kili ve Akkerman kalelerinin alınmasıyla olmuştur.
- ⇒ 1700 İstanbul Antlaşması ile Azak Kalesi Ruslara verildi ve Karadeniz Türk gölü olma özelliğini kaybetti.
- ⇒ 1711 Prut Antlaşması ile Karadeniz tekrar Türk gölü oldu.
- ⇒ 1739 Belgrad Antlaşması ile Karadeniz'in Türk gölü olduğu bir kez daha kesinlik kazandı.
- ⇒ 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım bağımsız olunca Karadeniz Osmanlı hâkimiyetinden çıktı.
- ⇒ 1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi ile Osmanlılar Karadeniz'deki üstünlüklerinin yok olduğunu kabul etmiş oldular.
- ⇒ 1792 Yaş Antlaşması ile Karadeniz Türk gölü olma özelliğini kesin olarak kaybetti.

Napolyon Bonapart 1798'de Mısır'ı işgal etti. Amacı, hem Osmanlı topraklarından pay almak, hem de İngiltere'nin Hindistan'la olan bağlantısını kesmekti. 1798-1801 yılları arasında Osmanlı-Fransa savaşı olmuş, bu savaşta İngiltere ve Rusya Osmanlı Devleti'nin yanında yer almıştır. **Ruslar, arihte ilk kez bu sırada Boğazlardan geçiş yapmıştır. Cezzar Ahmet Paşa** komutasındaki **Nizam-ı Cedit** ordusu, Napolyon'un (Fransız) ordusunu Suriye sahillerindeki **AKKA**'da yendi. Bunun sonucunda Fransızlar Mısır'dan çekildi. Fransa ile **1801**'de **EL-ARİŞ ANTLAŞMASI** imzalandı.,

EL-ARİŞ ANTLAŞMASI (1801)

Taraflar: Osmanlı-Fransa **Önemi:**

1. Mısır yeniden Osmanlı idaresine girdi.
2. İngiltere sömürgelerini tehdit eden Fransa'yı etkisiz hale getirerek Akdeniz'de üstünlük sağlamayı başardı.

OSMANLI-FRANSIZ İLİŞKİLERİ (Genel)

1. Osmanlı Fransız ilişkileri Fransa kralı Fransuva'yı Şarlken'den kurtarmak için Osmanlıların yaptığı 1526'da Mohaç Meydan Muharebesi ile Kanuni döneminde başladı.
2. Kanuni, Fransızlara kapitülasyonlar verdi(1535)

3. 1739 Belgrad antlaşmalarında arabuluculuk yapan Fransa kapitülasyonların süresiz hale gelmesini sağladı.(I.Mahmut dönemi-1740)
4. Osmanlılar Fransız İhtilali'nden sonra kurulan Fransız yönetimini tanıdı.
5. Fransa İngiltere'nin sömürgelerine göz dikti ve sömürgelerine giden yolu kesmek için Osmanlı yönetimindeki Mısır'ı işgal etti(1798).

Ancak Napolyon ilk yenilgisini Nizam-ı Cedid askerlerinden Akka'da aldı ve 1801 El-Ariş Antlaşması ile bölgeden çekildi.

6. Fransa kapitülasyonlardan faydalanmakla birlikte Osmanlılar aleyhindeki bütün ittifaklara katıldı.
7. Fransa Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki topraklarına göz dikti ve Cezayir (1830) ve Tunus'u (1881) işgal etti.
8. Balkan milletlerini Osmanlılar aleyhine kışkırttı.
9. Yahudileri Filistin'de devlet kurmaya davet etti.
10. Bütün bu gelişmeler karşısında Osmanlılar İngilizlere yanaştı ancak İngiltere'nin Mısır'ı işgali üzerine Osmanlılar yeniden Fransız yanlısı bir politika izlediler.
11. I. Dünya Savaşı'nda Fransa İtilaf devletleri saflarında Osmanlılara saldırdı ve savaş sonunda Osmanlı topraklarını paylaşan ve işgal eden devletler arasına katıldı.

GREK PROJESİ

Rusya ve Avusturya'nın Osmanlı Devleti'ni aralarında paylaşmak için hazırladıkları plandır.

Bu plana göre: 1) Eflak ve Boğdan'da Dakya Devleti kurulacak.

2) Sırbistan, Bosna ve Hersek Avusturya'ya bırakılacak.

3) Bizans imparatorluğu yeniden kurulacak ve başına II. Katerina'nın torunu Konstantin getirilecek.

Plan doğrultusunda Avusturya Bosna'yı, Rusya Boğdan'ı işgal etti. Ancak Fransız İhtilali'nin patlak vermesiyle Grek Projesi gerçekleştirilemedi ve Avusturya Osmanlılarla Zıştovi Antlaşması'nı, Rusya Yaş Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı.

KABAKÇI MUSTAFA İSYANI (1807)

Sebepler:

1. III. Selim'in ıslahatlarını (Nizam-ı Cedit hareketi) Yeniçeriler, din adamları ve esnaf çıkarlarına uygun bulmadı.
2. III. Selim Yeniçerilere Nizam-ı Cedit askerinin elbisesini giydirmek istiyor ve Yeniçerileri düzenli talime tabi tutmak istiyordu.

Sonuç:

1. III. Selim Nizam-ı Cedit'i kaldırmak zorunda kalmıştır.
2. Kabakçı Mustafa'nın önderliğindeki isyancılar (25-29 Mayıs 1807) III. Selim'i tahttan indirip yerine IV. Mustafa'yı çıkardılar.
3. İsyanı bastıran Alemdar Mustafa Paşa, Kabakçı Mustafa ve adamlarını öldürttü.
4. Padişah olan IV. Mustafa, yeniden tahta çıkma ihtimali olan III. Selim'i öldürttü.
5. Alemdar Mustafa Paşa, IV. Mustafa'yı tahttan indirip yerine II. Mahmut'u çıkardı.

Önemi: 1807 Kabakçı Mustafa isyanı Nizam-ı Cedit (yeni düzen) dönemini ortadan kaldırmıştır.

III. Selim Döneminde Yapılan İslahatlar

III. Selim Döneminde yapılan İslahatlara genel olarak Nizam-ı Cedit (Yeni Düzen) denilmiştir.

- 1- Nizam-ı Cedit Ordusunu kurarak, yeniçeri ocağını geri plana düşürdü.(İsveçli subayların eğittiği Nizam-ı Cedit ordusu,ilk askeri başarısını Cezzar Ahmet Paşa komutasında Akka'da 1799'da Napolyon'a karşı kazandı.)
- 2- İslahat hareketlerine ve Nizam-ı Cedit ordusuna gelir sağlamak amacıyla **İRAD-I CEDİT** adıyla yeni bir hazine kurdu.
- 3- Kara ve deniz mühendishaneleri genişletildi.
- 4- Yeniçeri ve diğer Kapıkulu Ocakları düzene sokuldu.
- 5- Tersaneler yenilendi, modern toplar döküldü.
- 6- Avrupa'daki gelişmeleri öğrenmek için Paris, Londra,Viyana ve Berlin'de **sürekli elçilikler** açıldı.
- 7- İlmiye sınıfında ve devlet dairelerinde düzenlemeler yapıldı.
- 8- İlk devlet matbaası açıldı.Bilim ve sanat eserleri batı dillerinden Türkçe'ye çevrildi.
- 9- III.Selim döneminde Osmanlı Devleti'nde ilk kez bir yabancı dil yani Fransızca kabul edilmiştir.

NOT: *Osmanlı Devleti'nde en ciddi anlamada Batı (Avrupa) örnek alınarak ıslahatlar III. Selim döneminde yapılmıştır.*

III.SELİM DÖNEMİ İLE İLGİLİ BİRKAÇ ÖNEMLİ NOT

- İLK defa Avrupa orduları örnek alınarak kurulan ordu NİZAM-I CEDİD ordusudur.(III.Selim)
- NAPOLYON İlk yenilgisini AKKA kalesi önünde NİZAM-I CEDİD ordusuyla yaptığı savaşta aldı.(1799).Bu savaş, Nizam-ı Cedit ordusunun ilk ve son başarısıdır.
- Avrupa başkentlerinde İLK devamlı elçiler III. SELİM zamanında açıldı.
- İLK devamlı elçilik LONDRA'da açıldı.(1793) Yusuf Agah Efendi
- 1789 Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisiyle bağımsızlık için Osmanlı Devleti'ne İLK isyan eden azınlık SIRPLAR'dır.(1804).

18. YÜZYIL İSLAHATLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- 1) Osmanlı Devleti, Avrupa'nın gerisinde kaldığını anlamış ve Avrupa'yı örnek alarak yenilikler yapmıştır.
- 2) İslahat hareketleri padişah ve devlet adamlarının öncülüğünde yürütülmeye çalışıldı. Halkın ıslahatlar konusunda bir isteği ve desteği olmamıştır.
- 3) Savaşların yenilgiyle sonuçlanması ve toprak kayıplarının devam etmesi, ıslahatların askeri alanda yapılmasına neden olmuştur.
- 5) İslahatlar, gösterilen tepkiler yüzünden (özellikle yeniçerilerin) devamlı olmamıştır.

- 6) XVII. yüzyıl ıslahatlarına göre daha esaslı ıslahatlar yapılmıştır. Ancak, ıslahatlarla amaçlanan hedefler gerçekleştirilememiş ve devlet çöküntüden kurtarılamamıştır.
- 7) Yenilik çalışmalarında ilk kez batılı uzmanlardan faydalanılmaya başlandı.
- 8) 18. yüzyılın ıslahatçıları, gerilemenin nedenleri üzerinde durdular; daha köklü ve kalıcı ıslahatlar düşündüler. Bu amaçla çeşitli Avrupa ülkelerine elçiler gönderilip onlardan bu konuda raporlar hazırlamaları istendi. Özellikle askerî alanda yapılacak ıslahatlar için Avrupa ülkelerinden uzmanlar getirildi.
- 9) Yönetim ve hukuk alanında ıslahat yapılmamıştır
- 10) Islahat, çoğunlukla tepeden geldiğinden, halka mal edilemediğinden ve birçok kimsenin (yeniçeriler, esnaf, bazı din adamları, illerdeki valiler) çıkarına dokunduğundan, tepkiyle karşılandı ve ayaklanmalar çıktı. Bu nedenle devleti güçlendirmeyi, toplumu geliştirmeyi amaçlayan 18. yüzyıl ıslahatlarından da istenilen sonuç alınamadı.

GERİLEME DÖNEMİ İLE İLGİLİ BİRKAC ÖNEMLİ NOT

- Osmanlıların kaybettiği İLK beylik ERDEL BEYLİĞİ dir.
- Osmanlı Devleti İLK defa PASAROFÇA ANTLAŞMASI(1718)'ndan sonra Avrupa'dan geri kaldığını anlamıştır.
- Osmanlı Devleti İLK defa Pasarofça Antlaşmasından sonra LALE DEVRİ'nde Avrupa'yı örnek alarak ıslahatlar yapmıştır.
- Avrupa ya İLK elçiler Lale devrinde PARİS ve VİYANA ya gönderildi.
- Osmanlılarda İLK Matbaa GAYRİMÜSLİMLER(Yahudi-Ermeni)tarafından açılmıştır(15.yy)
- Osmanlılarda İLK Türk Matbaası Lale Devrinde İBRAHİM MÜTEFERRİKA tarafından açıldı.(1727)
- İLK kâğıt fabrikası Lale Devrinde YALOVA da kuruldu.
- İLK itfaiye örgütü LALE DEVRİ'nde kuruldu.
- İLK Çiçek aşısı LALE DEVRİ'nde yapıldı.
- Askeri alanda Avrupa'yı örnek alarak İLK ıslahatı I.MAHMUT yapmıştır.
- İLK Mühendis Okulu 1734 yılında Kara Mühendishanesi (Mühendishane-i Berri Hümayun) adıyla I. MAHMUT tarafından kuruldu.
- İLK defa KAPİTÜLASYON lar 1740 yılında Sultan I. Mahmut döneminde sürekli hale getirildi.
- İLK defa Osmanlı Devletinden Halkı Türk ve Müslüman olan bir toprak parçası (Kırım) KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI ile koparılmıştır.(1774)
- Osmanlı Devleti, ilk kez Halifelik kurumundan 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması sonrası Kırım halkının dini yönden Osmanlı Halifesine bağlı kalması esasını kabul ettirerek uygulamaya çalışmıştır.
- Ruslar İLK kez 1774-KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI ile iç işlerimize karışma hakkını elde etmiştir.
- Rusya ya İlk kapitülasyonlar KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI ile verildi.

- Ulufe alım-satımı İLK defa I. ABDÜLHAMİD tarafından yasaklanmıştır.
- Cûlus bahşişini İLK dağıtmayan padişah I. Abdülhamit'tir.